

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในวันที่ 14 และ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ได้ผลักดันให้ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ เริ่มตื่นตัว และตระหนักในสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของตน นิสิต นักศึกษา นักเรียน ได้ก้าวออกมาจากรัฐอาณัติ และเข้าร่วมรับผิดชอบต่อสังคมอย่างเปิดเผยในแทบทุกด้าน โดยเฉพาะทางด้านการเมือง นิสิตนักศึกษาได้เข้าเกี่ยวข้องอย่างเต็มที่ เช่น การเผยแพร่ประชาธิปไตยในชนบท แนะนำช่วยเหลือกรรมกรชาวนาชาวจีนในการเรียกร้องสิทธิและความเป็นธรรมจากรัฐบาล นักเรียนเรียกร้องสิทธิเสรีภาพในโรงเรียนและวิพากษ์วิจารณ์แบบเรียน เป็นต้น

นอกจากนักเรียน นิสิต นักศึกษาแล้ว ประชาชนบางกลุ่มใช้สิทธิเสรีภาพเรียกร้องประท้วง หรือขับไลบุคคลที่ไม่ต้องการ เช่น กรรมกรนัดหยุดงานเรียกร้องค่าจ้างเพิ่มขึ้น ชาวไร่ชาวนาขุมขุมเรียกร้องให้รัฐบาลช่วยเหลือที่ดิน ประชาชนบางท้องถิ่นประท้วงขับไล่ข้าราชการบางคน พระสงฆ์เดินขบวนนำชาวนาชาวจีน และตำรวจประท้วงผู้บังคับบัญชา เป็นต้น

เหตุการณ์ต่าง ๆ นี้แสดงให้เห็นว่าเหตุการณ์เมื่อวันที่ 14 และ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ทำให้ประชาชนได้รับสิทธิเสรีภาพ และใช้สิทธิเสรีภาพอย่างเต็มที่ เนื่องจากรัฐบาลอันมี นายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี โดยยึดหลักการแห่งระบอบประชาธิปไตย ให้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างกว้างขวาง

การใช้สิทธิเสรีภาพอยู่ในขอบเขตก็เป็นเรื่องที่ดีและถูกต้องตามระบอบประชาธิปไตย คือ ในขอบเขตที่ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน หรือการกระทำใด ๆ ก็ไปที่ไม่ขัดกับกฎหมาย หรือ ละเมิดสิทธิของผู้อื่น แต่การแสดงออกทางความคิดและ

การกระทำของบุคคลบางกลุ่มเลยขอบเขตไปบ้าง ทำให้ประชาชนรู้สึกวุ่นวาย และทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นทั้งด้านความคิดและการกระทำซึ่งออกมาในรูปของการพูด การชุมนุม การประท้วง การเขียน และการพิมพ์

ในด้านกรเขียนการพิมพ์ได้สะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลง ความตื่นตัวในเรื่องสิทธิเสรีภาพ ลุคตลอดจนความขัดแย้งทางการเมืองอย่างชัดเจน ดังจะเห็นได้จากบทความในหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

"หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ใครต่อใครไม่รู้จักชนมาปลุกระดมมวลชนกันอย่างขนานใหญ่ให้ปฏิวัติต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด ต้องทำลายชนชั้นนายทุน ศักดินา นายทุน ขุนนาง และนายทุนขุนศึก..."¹

ทั้งที่เมื่อก่อน 14 ตุลาคม นั้นผมเป็นคนหนึ่งอยู่ในบัญชีดำของฝ่ายเผด็จการ เคยวนเวียนอยู่ในบัญชีดำของนักปฏิวัติมวลชน หลัง 14 ตุลาคม ซึ่งเกิดขึ้นมากมายปานดอกเห็ด แต่ละคนลวนลามไปมาทั้งนั้น เขาเหล่านั้นขนานนามใหม่ผม (และเพื่อนฝูงบางคน) ไว้มากมาย เช่น "ซากเดนความคิดเก่า" บาง "สมนจักรวรรดินิยม" บาง "สุนัขรับใช้" บาง แต่ที่ฮิตที่สุดคือ "นักวิชาการศักดินา"²

ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไทยที่เป็นชาวไร่ชาวนา และกรรมกรจะต้องตื่นตัวกันขึ้น รวมพลังกันเข้าข่มไล่โค่นล้มผู้ยึดครองอำนาจรัฐ และจักรพรรดินิยมผุนหลัง เพื่อนำอำนาจรัฐกลับมาเป็นของประชาชน และสร้างเผด็จการของประชาชนส่วนใหญ่ขึ้น คนส่วนน้อยจะต้องปฏิบัติตาม และอยู่ใต้อำนาจของคนส่วนใหญ่ ประเทศจึงจะเป็นประชาธิปไตย...

¹วิระ มุสิกพงศ์, "เจตนารมณ์วีรชน 14 ตุลา," สยามรัฐ, 15 ตุลาคม 2517, หน้า 5.

²ส. วิเชียร, "ศักดินา สารภาพ," สยามรัฐ, 7 มีนาคม 2518, หน้า 8.

การไต่มาซึ่งประชาธิปไตยจะไม่สำเร็จด้วยการร้องขอแต่จะคง ไต่มาด้วยการต่อสู้ด้วยวิถีทางใดทางหนึ่งอย่างแน่นอน³

จากบทความในหนังสือพิมพ์ที่ยกเป็นตัวอย่างข้างต้นนี้แสดงให้เห็นว่ามีการประจัญหน้ากันระหว่างกลุ่มบุคคลอย่างน้อย 2 กลุ่ม ที่มีทัศนคติที่คิดแตกต่างกันอย่างมาก อาจกล่าวในแง่ดีได้ว่าความขัดแย้ง ความวุ่นวายที่เกิดขึ้นนี้เป็นเรื่องปกติธรรมดาในระบอบประชาธิปไตย และเป็นนิมิตร์ดีที่ประชาชนรู้จักใช้สิทธิหน้าที่ในการต่อสู้เรียกร้องความเป็นธรรมในสังคม

สำหรับหนังสือที่จัดพิมพ์หลังวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ก็นับว่าเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมและการเมืองไทยอย่างที่ สภาพสังคมและความคิดเห็น ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมได้กำหนดเนื้อหาสาระของหนังสือให้ออกมาในรูปแบบนั้น ในขณะที่เกี่ยวกับระบบการเมืองและสังคมที่ยอมรับสิทธิ เสรีภาพที่กำหนดให้เขียน และผู้จัดพิมพ์ได้ใช้สิทธิเสรีภาพแสดงความคิดเห็นในรูปของหนังสือ และพยายามให้หนังสือเป็นเครื่องมือในการต่อสู้ทางการเมืองหรือเผยแพร่หลักการ เมืองอย่างกว้างขวาง

ก่อนที่เหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 จะเกิดขึ้นนั้น นับได้ว่าเป็นช่วงเวลาที่สำคัญกับความคิดทางการเมือง การพิมพ์ แนวคิดที่แสดงออกในหนังสือยังไม่สะท้อนให้เห็นความต้องการในการแก้ไขปัญหาสังคมอย่างแท้จริงมากนัก เหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เปรียบเสมือนกับการเปิดประตูความคิดความเห็นให้ออกมาในทางการเมือง การพิมพ์ แนวความคิดทางการเมืองได้แสดงออกในหนังสืออย่างเด่นชัด โดยเฉพาะแนวความคิดเกี่ยวกับลัทธิคอมมิวนิสต์ หนังสือหลายเล่มเน้นแนวทางการปฏิวัติแบบคอมมิวนิสต์อย่างแจ่มชัดและเอาจริงเอาจัง และหลายเล่มที่วิพากษ์วิจารณ์สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองอย่างก้าวร้าวรุนแรง หรือโต้แย้งความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างตรงไปตรงมา ดังจะเห็น

³ โนธรรม (นามแฝง) "ประชาธิปไตย คือ เติบโตการของประชาชนส่วนใหญ่," ประชาธิปไตย, 31 ธันวาคม 2517, หน้า 5.

ได้จากข้อเขียนดังต่อไปนี้

...สังคมไทยทุกวันนี้ เป็นยุคสมัยที่การต่อสู้ทางชนชั้นระหว่างประชาชนฝ่ายหนึ่งกับชนชนเจ้าที่ดินใหญ่ นายทุนใหญ่ และจักรพรรดินิยมอเมริกาโดยมีรัฐบาลปฏิกริยาเป็นตัวแทนอีกฝ่ายหนึ่งได้ขยายตัวแหลมคมยิ่งขึ้น ประชาชนคนงาน กรรมกรถูกจ้างโดยนักกำลังทุนต่อสู้กับการกดขี่ขูดรีดของชนชนนายทุนใหญ่กับนายทุนผูกขาดต่างประเทศอย่างเค็ดเคียว และกลาหาญ และก็ได้รบชัยชนะต่อเนื่องอย่างไม่ขาดสาย⁴

“ทุนิยมเห็น เขาหากำไรกอนตางหากแล้วจึงเห็น เขาหากการผลิตและผูบริโภค กำไรคือลมหายใจของทุนิยม เช่นเดียวกับดอกเบ๊ย คือ ลมหายใจของหม่อมคึกฤทธิ”⁵

“ผมรักสิ่งเสียแล้วละครับว่านายหมาก (คาร์ล มาร์กซ) คงจะป่วยด้วยโรคมะเร็งอย่างหนึ่งซึ่งมีอาการสำคัญคือรู้สึกเป็นสุขที่เห็นผู้คนฆ่ากัน...”⁶

ทุกคนไม่อดตาย แต่จะป่วยเพื่อแบบคนหญิงคนนาย เมียเศรษฐีผู้คืนแดงไปแดงมอลูกหรือทำสาวที่ละชาว 2 เกวียน หรือกินอาหารในห้องแอร์มอหนึ่ง ๆ เทากับคนจนหรือขอทานกินเป็นปียอมทำไม่ได้ในรัฐคอมมิวนิสต์⁷

จะเห็นว่าหนังสือโลกกลายเป็นส่วนหนึ่งของการต่อสู้ทางการเมือง หนังสือที่มันแนว

⁴ สุนทรพจน์ของประธานเหมาเจอตง (กรุงเทพฯ: ศรีเพ็ชรการพิมพ์, ม.ป.ป.), หน้า 3.

⁵ คำนำ ยุทธวิวัฒนาการ, โศ... คึกฤทธิ ปราโมช ทุนิยมคืออะไร (กรุงเทพฯ: สารศึกษาการพิมพ์, 2517), หน้า 13.

⁶ วสิษฐ์ เดชกุญชร, ความผิดพลาดของนายหมาก (กรุงเทพฯ: ประพันธ์สาส์น, 2518), หน้า 336.

⁷ ไพฑูริย์ วงศ์วานิช, ประวัติศาสตร์ลัทธิคอมมิวนิสต์ของโลก (กรุงเทพฯ: บรรณกิจเทรดดิ้ง, 2517), หน้า 143-144.

คิดในลัทธิการ เมืองแบบคอมมิวนิสต์ได้รับการตีพิมพ์อย่างเสรี แม้จะมีเนื้อหาสาระที่ขัดต่อ การปกครองระบอบประชาธิปไตย และละเมิดพระราชบัญญัติการพิมพ์และพระราชบัญญัติป้องกัน การกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ก็ตาม

ความขัดแย้งในเรื่องการ เขียนการพิมพ์หนังสือจึงเกิดขึ้นบาง เช่น การเผาหนังสือ ศึก ที่โรงเรียนสวนกุหลาบ⁸ ความขัดแย้งในการแสดงความคิดเห็นในวารสารสังคมนิยมของ พรรคสังคมนิยม มหาวิทยาลัยรามคำแหง จนถึงชนฟองรอกกล่าวหาว่าบรรณาธิการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ และความขัดแย้งทางความคิดเกี่ยวกับเรื่องการเผาหนังสือวรรณคดีไทย ระหว่างคนรุ่นใหม่ และคนรุ่นเก่า¹⁰ เป็นต้น

หนังสือทางการเมืองที่จัดพิมพ์ในช่วงเวลาดังแต่วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ถึง วันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 แม้จะมีเนื้อหาที่เกินขอบเขตกฎหมายบาง แต่ทำให้วงการหนังสือได้รับโอกาสใหม่ในการ เขียนการพิมพ์หนังสือเพิ่มขึ้นมากมายทั้งด้านปริมาณและแนวความคิด และทำให้มีการศึกษาหาความรู้ทางการเมืองอย่างกว้างขวาง อย่างไรก็ตามผู้อ่านที่สนใจหนังสือทางการเมืองอาจจะไม่สามารถศึกษาค้นคว้าหนังสือได้มากนัก และห้องสมุดต่างๆ ไม่สามารถศึกษาค้นคว้าหนังสือ หรือจัดหาหนังสือได้ครบทุกเล่ม เนื่องจากหนังสือทางการเมืองได้รับการตีพิมพ์เป็นจำนวนมาก และหนังสือบางเล่มจำหน่ายในวงจำกัด เช่น ตามแผงหนังสือในมหาวิทยาลัย หรือในงานนิทรรศการ เป็นต้น หนังสือบางเล่มจำหน่ายหมดจึงหาซื้อไม่ได้ จึงนับเป็นปัญหาข้อหนึ่งในการศึกษาหาความรู้จากหนังสือต่าง ๆ โดยเฉพาะจากห้องสมุดยังอยู่ในวงจำกัด และทำให้ไม่สามารถรู้ถึงแนวโน้ม และแนวความคิดของหนังสือทางการเมืองได้อย่างแท้จริง

⁸ "ขัดแย้งในสถาบันการศึกษา," ประชาธิปไตย, 23 ธันวาคม 2517, หน้า 4.

⁹ สยามรัฐ, 18 ตุลาคม 2517, หน้า 3

¹⁰ ประชาธิปไตย, 23 ตุลาคม 2517, หน้า 8.

เพื่อให้เห็นมาซึ่งประโยชน์ในด้านการศึกษา ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องติดตามรวบรวม หนังสือทางการเมือง และทำบรรณานุกรมในช่วงระยะเวลาดังกล่าว โดยสำรวจจากรายชื่อหนังสือ รายจำหน่ายหนังสือ และห้องสมุดต่าง ๆ พร้อมกับศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือเหล่านั้นอย่างถ่องแท้ เพื่อประโยชน์ของห้องสมุดในการจัดหาหนังสือทางการเมือง และเพื่อประโยชน์ของผู้อ่านที่สามารถศึกษาขอบเขตแนวความคิดของหนังสือได้ และที่สำคัญที่สุดการศึกษาวินิจฉัยทำให้ทราบถึงแนวโน้มเกี่ยวกับความคิดเห็นในด้านการเมืองหลังวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ในการศึกษาเนื้อหาของหนังสือ "วิธีการอันรัดกุมได้แก่วิธีการ" วิเคราะห์เนื้อหา" (Content Analysis)

รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง การวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือทางการเมืองนั้นยังไม่มีผู้ใด คนควาวิจัยมาก่อน ส่วนการวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ และหนังสือทางดานอื่น ๆ นั้นมีผู้ศึกษาวิจัยไว้มาก แต่ส่วนใหญ่จะวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ เนื่องจากวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาของสื่อสารมวลชน เพื่อวัดดูแนวโน้ม หรือความคิดเห็นต่าง ๆ ของสังคมที่ปรากฏในสื่อสารมวลชนว่าออกมาในรูปใดมีปริมาณมากน้อยเพียงใด วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาจะต้องสร้างเกณฑ์ขึ้นมา เกณฑ์ก็คือตารางวิเคราะห์ที่ประกอบด้วยถ้อยคำในภาษาเป็นสำคัญ ถ้อยคำนี้อาจจะออกมาในรูปของ คำขอความ หัวข้อ หรือประโยคที่มีความหมายตรงกับเนื้อหาหรือข้อความที่ต้องการวิเคราะห์ ส่วนวิธีวัดปริมาณนั้น อาจจะใช้วิธีนับจำนวนครั้งที่มีเนื้อหาตรงกับเกณฑ์หรือจะใช้วิธีการลำดับชั้น หรือการประมาณค่าก็ได้ แล้วสรุปผลการวิเคราะห์ออกเป็นตัวเลขแง่ใดแง่หนึ่ง เช่น เปอร์เซนต์ เป็นต้น¹¹

¹¹B. Berelson, "Content Analysis," quoted in Fred N. Kerlinger, Foundations of Behavioral Research (2d ed; New York: Holt, Rinehart and Winston, 1973), pp. 525-530, and Bernard Berelson, Content Analysis in Communication Research (New York : Hafner, 1971), pp. 31-49.

วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา นอกจากจะใช้วิเคราะห์สื่อมวลชนแล้ว ยังได้นำมาใช้กับวารสาร และหนังสือด้วย แต่การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือเกี่ยวกับการเมืองนั้นยังไม่มีผู้ใดวิจัยมากนัก อย่างไรก็ตามงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์ และหนังสือคาถอน ๆ ซึ่งมีแนวโน้มใกล้เคียงกันมีอยู่บ้าง เท่าที่ค้นคว้ารวบรวมได้มีดังนี้ คือ

ในปีการศึกษา 2511 จาระไน แกดโกศล ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์เนื้อหาตามการศึกษาของหนังสือพิมพ์รายวันของไทย" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจเนื้อหาตามการศึกษาจากหนังสือพิมพ์รายวัน เพื่อนำมาประกอบการสอน ซึ่งจะเป็นรากฐานในฐานะเป็นสิ่งช่วยครูและนักเรียนเลือกเนื้อหาจากหนังสือพิมพ์ วิธีดำเนินการวิจัยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา คือ นำเสนอข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ออกมาในรูปปริมาณเนื้อหาโดยคิดเป็นค่าเฉลี่ยและร้อยละตามลำดับ

ผลการวิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์ไทยมี ๕ แขนงหลักตามบทความวิทยาศาสตร์ หนังสือพิมพ์เคลื่อนไหว สังคมตามบทความสังคมศาสตร์ บทความการศึกษา และคอลัมน์ตอบปัญหาภาษาศาสตร์ และวรรณคดี หนังสือพิมพ์สยามนิกร แขนงหลักตามบทความการศึกษา และหนังสือพิมพ์สยามรัฐ แขนงหลักตามบทความสังคมศาสตร์¹²

ในปีการศึกษา 2514 สมนึก อองเอิบ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีจากหนังสือสังคมศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเนื้อหาของหนังสือสังคมศึกษามีแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีเหมาะสมมีปริมาณมากน้อยเพียงใด เครื่องมือวิจัยที่สำคัญคือตารางวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิเคราะห์แสดงถึงปริมาณและนำหนักของความคิดรวบยอด และร้อยละของหนังสือที่บรรจุความคิดรวบยอด เรื่องเดียวกันไว้

¹² จาระไน แกดโกศล, "การวิเคราะห์เนื้อหาตามการศึกษาของหนังสือพิมพ์รายวันของไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2512) (อัครสำเนา).

ผลการวิจัยพบว่า หนังสืออ่านประกอบชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 บรรจุเนื้อหาตาม คานินิยม และคำสอนในศาสนาไว้มากที่สุด เนื้อหาของหนังสือแบบเรียนสังคมศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 ให้ความสำคัญการสร้างความคิดรวบยอดด้านการอยู่ร่วมกันในชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม กับความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยไวพอ ๆ กัน และมากกว่าตามคานินิยมและคำสอนในศาสนา สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิและครูส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าหนังสือของหนังสือแบบเรียนสังคมศึกษา และหนังสืออ่านประกอบยังมุ่งให้เด็กรับเอา คานินิยม และคตินิยมตามระบบเดิมโดยวิธีจี้จ่ารายจะ เลียดชอบปฏิบัติมากกว่า สรุปแล้ว หนังสือสังคมศึกษาในระดับนี้ยังไม่สร้างความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองที่ดีตามลักษณะ ของสังคมไทย ตามความมุ่งหมายของหลักสูตรในบางด้าน¹³

นอกจากงานวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหาแล้ว ได้มีนักการศึกษาทำการวิจัย เกี่ยวกับการวิเคราะห์หนังสือไว้มาก แต่วิธีการวิเคราะห์แตกต่างกับการวิเคราะห์เนื้อหา คือพิจารณาหลายด้าน เช่น เนื้อหา ความน่าสนใจ วิธีการเขียน รูปเล่ม ภาพประกอบและ อุปกรณ์ประกอบการสอน เป็นต้น งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์หนังสือมีดังนี้

ในปีการศึกษา 2513 คุณหญิง ยนต์เจริญ ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาลักษณะและ คุณภาพของแบบเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" โดยมีความมุ่งหมาย ที่จะศึกษาลักษณะและคุณภาพของแบบเรียนในด้าน เนื้อหา การจัดรูปเล่ม และคานินิยม ของผู้ใช้แบบเรียน ใช้วิธีส่งแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเองไปยังกลุ่มตัวอย่างครูจำนวน 50 คน นักเรียน 450 คน จากโรงเรียนมัธยมทั้งประเภทโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียน ราษฎร์ ประเภทละ 10 โรงเรียน โดยวิธีสุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะของแบบเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองที่นิยมกันมากคือมีภาพ

¹³สมนึก อองเอิม, "การสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีจาก หนังสือสังคมศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโททางจิต สังคมศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2515). (อัครสำเนา).

ประกอบการเรียน มีเนื้อหาหรือรายละเอียดที่เด่นชัดเหมาะสมกับเหตุการณ์ปัจจุบัน มีกิจกรรมเสนอแนะท้ายบทและบรรณานุกรมที่ครอบคลุม รวมทั้งต้องใช้กระดาษที่มีคุณภาพดี ส่วนคุณภาพของแบบเรียนปัจจุบันโดยทั่วไปดีในตำราเล่ม เนื้อหา และการเรียงลำดับเรื่อง ควรปรับปรุงในด้านคุณภาพของกระดาษ เนื้อภาพประกอบ แกะไขคำผิด และเย็บเล่มให้รัดกุม¹⁴

ในปีการศึกษา 2516 กอง เคลือบพิชิตกุล ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาเรื่องความเหมาะสมของเนื้อหาในแบบเรียนวรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาเนื้อหาในแบบเรียนว่ามีความสอดคล้องกับความสนใจของนักเรียนเพียงใด และเพื่อสำรวจความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับลักษณะของหนังสือแบบเรียนว่ามีความเหมาะสมกับการเรียนวรรณคดีไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเพียงใด

ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาของเรื่องส่วนมากเป็นที่สนใจของผู้เรียน แต่ยังมีเนื้อหาบางเรื่องที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขอีก คือ เรื่องเมืองอุทอง จันทบุรีปราศ จดหมายราชทูตไทย ฯลฯ ผู้เรียนมีความสนใจเรียนเรื่องพระเอกทรอยกรอมมากกว่ารอยแก้ว สำหรับกิจกรรมส่วนมากสอดคล้องตามความมุ่งหมายของการสอนภาษาไทยในหลักสูตร ครูผู้สอนมีความเห็นว่าเรียนเรื่องฉบับสมบูรณ์ดีกว่าเรียนจาก หนังสือที่คัดเลือกเอามาเฉพาะบางตอน สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข คือ เนื้อหาของเรื่องที่เกิดก่อนมาเฉพาะบางตอน คำอธิบายศัพท์ รูปภาพกิจกรรม และแบบฝึกหัด เป็นต้น¹⁵

ในปีเดียวกัน ลลิตา คมรพันธ์ ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบวิชาหน้าที่พลเมืองในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" ผู้วิจัยวิเคราะห์หนังสืออ่าน

¹⁴คุณฉวี ยนต์เจริญ, "การศึกษาลักษณะและคุณภาพของแบบเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองระดับมัธยมศึกษาตอนต้น," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2514), (อักษรณ์).

¹⁵กอง เคลือบพิชิตกุล, "การศึกษาเรื่องความเหมาะสมของเนื้อหาในแบบเรียนวรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2516) (อักษรณ์).

ประกอบจำนวน 70 เล่ม ที่กระทรวงศึกษาฯ นำไว้ในเอกสารของหน่วยศึกษานี้แยก

ผลการวิจัยพบว่า หนังสือจำนวน 61 จาก 70 เล่ม หรือร้อยละ 87.14 นั้นว่า อยู่ในเกณฑ์สมควรใช้ เป็นหนังสืออ่านประกอบได้ หนังสืออ่านประกอบมีขอบกระดานรูปเล่มที่ไม่แข็งแรง กระดาษไม่ดี การจัดเรื่องไม่ดี มีเนื้อหามากเกินไป ขาดภาพประกอบ แผนภูมิ แผนผัง ข้อดีของหนังสือใดเล่มหนึ่งก็มีความรู้ และความชำนาญ เนื้อหารายละเอียด มีความถูกต้อง เพียงตรงทันสมัย แต่อย่างไรก็ตามควรมีการปรับปรุงในเรื่องที่บกพร่อง เพื่อยกระดับมาตรฐานหนังสือไทย¹⁶

ในปีการศึกษา 2517 ทิพวัน เวศภาวี ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบวิชาสังคมวิทยา (สังคม 16) ในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง" โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาคุณภาพของหนังสือดังกล่าวจำนวน 70 เล่ม ที่ได้จากการสำรวจหนังสือที่มีในท้องตลาด และห้องสมุดที่มีผู้เขียนเป็นผู้ขอเสียง และมีเนื้อหาวิชาสอดคล้องกับหลักสูตรสังคมวิทยา (สังคม 16)

การวิเคราะห์หนังสือ เป็นการวิเคราะห์ในด้านผู้แต่ง เนื้อหา การใช้ภาษา การจัดเรื่อง ปักแข็งหรือมีที่นิยมหนังสือ ความน่าสนใจ เครื่องช่วยประกอบความเหมาะสม คำนิยมทางสังคม และคุณค่าด้านอื่น ๆ

ผลการวิจัย พบว่า มีหนังสือที่มีคุณภาพดีจำนวนมากจำนวน 12 เล่ม อยู่ในเกณฑ์ 20 เล่ม ในเกณฑ์ปานกลาง 24 เล่ม และต่ำกว่าระดับมาตรฐานเพียงเล่มเดียว กล่าวโดยสรุปหนังสือที่นำมาวิเคราะห์สมควรใช้ได้อ่านประกอบได้จำนวน 69 เล่ม จาก 70 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 98.28¹⁷

¹⁶ ลัดดา อมรพันธ์, "การวิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบวิชาหน้าที่พลเมืองในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ แผนกศึกษามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2516). (อัคราเนนา).

¹⁷ ทิพวัน เวศภาวี, "การวิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบวิชาสังคมวิทยา (สังคม 16) ในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ แผนกศึกษามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2517). (อัคราเนนา).

ในปีการศึกษาเดียวกัน บพิตร เอกะวิภาต ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์เนื้อหาแบบเรียนวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสำรวจเนื้อหาแบบเรียนวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.ศ. 1-2-3) 9 เล่ม ว่าแต่ละเล่มประกอบด้วยเนื้อหาประเภทต่าง ๆ ในปริมาณเฉลี่ยเท่ากันหรือแตกต่างกันอย่างไร

ผู้วิจัยได้นำตารางวิเคราะห์เนื้อหาแบบเรียนของ วิด เลียม คี โรมีย์ มาใช้วิเคราะห์ประเภทเนื้อหาซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างทุกบท บทละ 10 หน้า แล้วนำความถี่ของเนื้อหาแต่ละประเภทมาเฉลี่ยและเปรียบเทียบด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิจัยปรากฏว่า แบบเรียนทุกเล่มมีเนื้อหาประเภทข้อเท็จจริงมากที่สุด เนื้อหาประเภทอื่น ๆ เฉลี่ยแล้วมีน้อย และแบบเรียนทุกเล่มไม่มีเนื้อหาประเภทคำถามที่ส่งให้นักเรียนวิเคราะห์

ข้อมูล¹⁸

ในปีการศึกษา 2518 สุกัญญา โชติกพันธิ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์เนื้อหาแบบเรียนวิชาวรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทยเล่ม 3

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า หนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทยเล่ม 3 มีทั้งข้อดีและข้อบกพร่องที่ควรแก้ไข สิ่งที่ต้องปรับปรุงคือคุณภาพในการจัดทำแบบเรียน ด้านการพิมพ์ ด้านจัดทำรูปเล่ม ภาพประกอบ และควรเพิ่มเติมเนื้อหาของแบบเรียนให้มากขึ้น เรื่องที่ไม่น่าสนใจควรตัดออก เรื่องที่เห็นว่ามีเหมาะสมกับวัย ความสนใจ และความต้องการของนักเรียนในชั้นไว้ คำอธิบายศัพท์ควรเพิ่มเติม คำอธิบายสำนวน และโวหารควรแทรกไว้ในเรื่องเพิ่มเติมขึ้นบ้าง ส่วนกิจกรรมในแต่ละบทควรจัดให้มากขึ้น และจัดหลาย ๆ ประเภท

¹⁸ บพิตร เอกะวิภาต, "การวิเคราะห์เนื้อหาแบบเรียนวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ แผนกศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา 2518) (ฉะเชิงเทรา).

เพื่อให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมทักษะต่าง ๆ ได้แก่ การฟัง การพูด การเขียน และการอ่าน¹⁹

สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องของมีดังนี้ คือ

ในปี ค.ศ. 1958 (พ.ศ. 2501) ลิเลียน เอ็ม. เดมิโตรอฟ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์ปริมาณและคุณภาพของแบบเรียนวิชามนุษยสัมพันธ์ในวิชาสังคมศึกษาระดับชั้นกลาง ๆ" เพื่อรับปริญญาคุณวุฒิพิเศษ ณ มหาวิทยาลัย นอร์ธ เวสเทิร์น สหรัฐอเมริกา โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาและประเมินคุณภาพรวมทั้งปริมาณของแบบเรียนสังคมศึกษาที่นิยมใช้กันมากในโรงเรียนที่เลือกสรรมา 10 แห่ง โดยใช้แบบเรียนของโรงเรียนนั้น ๆ มาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า

1. มนุษย์ได้นำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์โดยอาศัยขบวนการทางวิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยี
2. ธรรมชาติและวัฒนธรรมต่าง ๆ มีส่วนสำคัญทางเศรษฐกิจการเมือง และ สังคมของโลกปัจจุบัน
3. ปริมาณและคุณภาพของแบบเรียนสังคมศึกษามีแนวโน้มไปในทางที่มาก และ ค่อนข้างดีมาก ส่วนคุณภาพไม่คอยคั่นมีจำนวนน้อย²⁰

ในปี ค.ศ. 1970 (พ.ศ. 2513) เจน มาเรีย บิงแฮม ได้ทำการวิจัยเรื่อง

¹⁹ สุกัญญา โชติกพณิช, "การวิเคราะห์แบบเรียนวิชาวรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2519) (อัสสัมชัญ).

²⁰ Lilian M. Demitroff, "A Quantitative-Qualitative Analysis of Selected Social Science Generalizations in Social Studies Textbooks in Intermediate Grades," Dissertation Abstracts International, XX (December 1958), p.2518.

"การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับการแสดงลักษณะตัวละครชาวนิโกรจากหนังสือรูปภาพสำหรับเด็กที่จัดพิมพ์ระหว่างปี ค.ศ. 1930 ถึง ค.ศ. 1968" เพื่อรับปริญญาคุณวุฒิปรัชญา มหาวิทยาลัยมิชิแกน โดยมีจุดประสงค์ที่จะศึกษาวิธีการแสดงลักษณะต่าง ๆ ของนิโกรอเมริกันจากรูปภาพในหนังสือเด็กที่จัดพิมพ์ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. รูปตัวละครตัวละครชาวนิโกรแสดงออกมาทางสีผิว ผม จมูก ริมฝีปาก ตา และร่างกาย หนังสือที่จัดพิมพ์ในปี ค.ศ. 1930-1944 ส่วนใหญ่มักวาดรูปเกินความเป็นจริง
2. หนังสือที่จัดพิมพ์ระหว่างปี ค.ศ. 1965-1968 มีรายละเอียดทั้งภายในภายนอก การวาดภาพมีลักษณะสมจริงขึ้น
3. หนังสือที่จัดพิมพ์ในปี ค.ศ. 1930-1954 แสดงรูปภาพการทำงานของนิโกรมากกว่าชาวคอเคเซียน และรูปภาพแสดงการทำงานในบ้านก็จะมีรูปชาวนิโกรมากกว่ารูปชาวคอเคเซียน
4. แนวโน้มจะมีรูปตัวละครชาวนิโกรในลักษณะต่าง ๆ และประเภทต่าง ๆ ในหนังสือที่จัดพิมพ์ในปี ค.ศ. 1960-1968 แต่รูปตัวละครชาวนิโกรตัวเอกของเรื่องมักจะไม่แสดงร่วมกับรูปสตรีวัยรุ่นชาวนิโกร หรือเด็กคอเคเซียน²¹

ในปี ค.ศ. 1972 (พ.ศ. 2515) คอโรธี เมย์ เฮธ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์เนื้อหาของข้อความเกี่ยวกับฟิล์มสตริปการศึกษาจากวารสาร" เพื่อรับปริญญาคุณวุฒิปรัชญา จากมหาวิทยาลัยอินดีแอนา สหรัฐอเมริกา โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาวารสารที่มีคอลัมน์วิจารณ์แนะนำฟิล์มสตริป เพื่อค้นนโยบายการเสนอคำแนะนำ คำวิจารณ์ฟิล์มสตริป และเพื่อวิเคราะห์ปริมาณและเนื้อหาของฟิล์มสตริปที่ลงในคอลัมน์วิจารณ์

²¹Jane Marie Bingham, "A Content Analysis of the Treatment of Negro Characters in Children's Picture Books 1930-1968," Dissertation Abstract International, XXXI (November, 1970), pp.2441-2.

จากการสำรวจพบว่า ในจำนวนบทวิจารณ์ทั้ง 4,580 บทนั้นมี 4,190 บท ที่วิจารณ์แบบบรรยายแนะนำ และ 390 บท ที่วิจารณ์แบบวิเคราะห์จากฟิล์มสตริป 10,700 ม้วนที่ลงทะเบียนวิจารณ์พบว่ามี 9,182 ม้วนที่แนะนำแบบบรรยาย และ 1,518 ม้วน ที่วิจารณ์แบบวิเคราะห์ ทั้งนี้เป็นฟิล์มสตริปที่ผลิตในปี ค.ศ. 1968 หรือก่อนหน้านั้นจำนวน ร้อยละ 68 เมื่อฟิล์มสตริปปี ค.ศ. 1969 ร้อยละ 30 และ ปี ค.ศ. 1970 ร้อยละ 2

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า มีวารสารจำนวนน้อยที่วิจารณ์ทั้งลักษณะบรรยายแนะนำ และวิจารณ์ ฟิล์มสตริปที่มีคนถามักได้รับเลือกลงในคอลัมน์วิจารณ์ ในการวิจารณ์แบบ วิเคราะห์ส่วนใหญ่จะบอกข้อความเกี่ยวกับความทนทาน และคุณภาพการจัดทำ ส่วนข้อความ เกี่ยวกับความถูกต้อง วิธีการใช้ การเปรียบเทียบ และการแนะนำหลักสูตรนั้นมีปริมาณ น้อยกว่า การอธิบายข้อความแบบวิเคราะห์วิจารณ์นั้นจะยาวกว่าวิจารณ์แบบบรรยาย มีวารสารจำนวนน้อยที่บอกนโยบายการวิจารณ์ ส่วนการคัดเลือกฟิล์มสตริปมาลงคอลัมน์ วิจารณ์นั้นมีข้อวิจารณ์มากมาย พร้อมกับมีนักวิจารณ์เป็นจำนวนมากด้วย ผู้วิจัยมีความ เห็นว่าควรมีบทวิจารณ์ทั้งแบบบรรยายแนะนำและแบบวิเคราะห์²²

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลการศึกษา 5 ประการ คือ

1. เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือที่เกี่ยวข้องกับลัทธิการเมืองต่าง ๆ ที่ว่าด้วย อุดมการณ์ ทัศนคติ ประชาชน หรือแนวความคิดทางการเมือง เพื่อค้นหาแนวโน้มของความคิดต่าง ๆ นั้นมากกว่าในรูปของการเมืองลัทธิใด มีปริมาณมากน้อยเพียงใด

²² Dorothy May Haith, "A Content Analysis of Information about Educational Filmstrips in Selected Periodicals," Dissertation Abstracts International, XXIV (August, 1973), pp.2401-2.

2. เพื่อสำรวจและรวบรวมบรรณานุกรมหนังสือเกี่ยวกับการเมืองที่จัดพิมพ์ตั้งแต่วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 ถึง วันที่ 26 มกราคม พ.ศ.2518
3. เพื่อเขียนบรรณนิทัศน์ประกอบหนังสือที่นำมาวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อบอกขอบเขตของหนังสือ
4. เพื่อศึกษาแนวโน้มในการจัดพิมพ์หนังสือเกี่ยวกับการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าวก่อนและหลังวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516
5. เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงของสังคมหลังวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาประโยชน์อันพึงจะได้จากหนังสือเกี่ยวกับการเมืองภาษาไทย ที่จัดพิมพ์ขึ้นในระยะเวลา 15 เดือน 12 วัน คือ ในช่วงเวลาดังแต่วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ถึงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 ซึ่งเป็นช่วงเวลาหลังการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง จนถึงวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และมีการเปลี่ยนรัฐบาลชุดใหม่ที่ได้รับเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สำรวจและรวบรวมเฉพาะหนังสือที่มีเนื้อหาดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีอุดมการณ์ ประชาธิปไตย และความคิดทางการเมือง
2. สถาบันทางการเมือง
3. กฎหมายสาธารณะ
4. พลังการเมือง
5. รัฐประศาสนศาสตร์
6. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
7. การปกครองเปรียบเทียบ

001391

สำหรับการวิเคราะห์เนื้อหาจะเลือกเฉพาะหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับลัทธิการเมือง อุดมการณ์ ทฤษฎี ประชาธิปไตย หรือแนวความคิดทางการเมือง ตามข้อ 1 ข้างต้นเท่านั้น เนื่องจาก

ในช่วงเวลาดังกล่าว มีการอภิปรายเรื่องลัทธิการเมืองกันมาก โดยเฉพาะลัทธิคอมมิวนิสต์ และสังคมนิยมเป็นเรื่องที่ถกเถียง อภิปรายกันมาก และไม่เคยปรากฏมาก่อน จึงเป็นเรื่องค่อนข้างใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยหลังการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 และเมื่อเรื่องทช.ให้เห็นถึงแนวโน้มของทัศนคติทางการเมือง ส่วนการเมือง คานอื่น ๆ ตามข้อ 2-7 ข้างต้น เป็นเรื่องที่เคยพูดเคยเขียนมาก่อนแล้ว ไม่ใช่เรื่องทช.ให้ เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงในด้านทัศนคติมากนัก ผู้วิจัยจึงไม่นำมาวิเคราะห์เนื้อหา เหตุผล อภิปรายหนึ่งคือ หนังสือทางการเมืองที่สำรวจได้มีจำนวนมากถึง 335 เล่ม ผู้วิจัยจึงเลือก วิเคราะห์เนื้อหาหนังสือเกี่ยวกับลัทธิการเมืองเท่านั้น

การ เรียบเรียงที่สนประกอบหนังสือเช่นกัน ผู้วิจัยเลือกทำเฉพาะหนังสือที่มี เนื้อหาเกี่ยวกับลัทธิการเมือง เท่านั้นตามเหตุผลที่กล่าวไว้ข้างต้น

ในการวิเคราะห์เนื้อหาผู้วิจัยจำแนกหนังสือที่เป็นตัวอย่างประชากรออกเป็น 2 กลุ่มด้วยกันคือ

1. หนังสือที่ผู้จัดพิมพ์เป็นนิสิตนักศึกษา แยกวิเคราะห์ตามประเภทของผู้แต่ง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มย่อยคือ
 - 1.1 หนังสือที่ผู้แต่ง เป็นนักวิชาการ
 - 1.2 หนังสือที่ผู้แต่ง ไม่ใช่ นักวิชาการ
 - 1.3 หนังสือแปล
2. หนังสือที่ผู้จัดพิมพ์ไม่ใช่นิสิตนักศึกษา แยกวิเคราะห์ตามประเภทของผู้แต่ง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มย่อย คือ
 - 2.1 หนังสือที่ผู้แต่ง เป็นนักวิชาการ
 - 2.2 หนังสือที่ผู้แต่ง ไม่ใช่ นักวิชาการ
 - 2.3 หนังสือแปล

ขอตกลง เบื้องต้น

1. ผู้วิจัยถือว่า แนววิธีการสำรวจวิเคราะห์ และรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจวิเคราะห์จากเนื้อหาทุกเรื่องทุกตอนของหนังสือที่เห็น ตัวอย่างประชากรทั้งหมด เป็นวิธีการที่ถูกต้อง เหมาะสม และผิดพลาดน้อยที่สุด
 2. ผู้วิจัยถือว่า ผลการสำรวจวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือที่เป็นตัวอย่างประชากรทั้งหมดครั้งนี้ถูกต้องตามข้อเท็จจริงและค่านิยมวิชาการมากที่สุด
- ผู้วิจัยมิได้มีอคติ หรือ ลำเอียงอันเนื่องมาจากสาเหตุใด ๆ เลย

ความจำกัดของการวิจัย

ความจำกัดของการวิจัยเรื่องนี้อาจเกิดขึ้นได้เนื่องจาก

1. การศึกษาเรื่องการจัดพิมพ์หนังสือ ก่อนวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เสนอออกมาในรูปของบทความหรือพรรณนาให้เห็นแนวโน้มของการจัดพิมพ์หนังสือเพียงคร่าวๆ เท่านั้น ไม่มีการวิเคราะห์หรือหาข้อมูลทางสถิติ ข้อเท็จจริงที่ได้จึงอาจจะไม่สมบูรณ์
2. การสำรวจหนังสือ เลือกสำรวจจากห้องสมุดมหาวิทยาลัยและร้านจำหน่ายหนังสือบางแห่งเท่านั้น ดังนั้นหนังสือที่สำรวจและรวบรวมเป็นบรรณานุกรม และ หนังสือที่เลือก เป็นตัวอย่างประชากรสำหรับวิเคราะห์ เนื้อหาบางอย่าง เป็นตัวอย่างที่แทนประชากรได้ไม่ครบสมบูรณ์
3. หัวข้อเนื้อหาทางการเมืองทั้ง 41 หัวข้อที่คงเป็นเกณฑ์สำหรับวิเคราะห์ เนื้อหานี้อาจจะไม่ครอบคลุมเหตุการณ์ ทฤษฎี ปรัชญา หรือแนวความคิดของลัทธิการเมืองใดทั้งหมด เนื่องจากมีรายละเอียดเป็นจำนวนมาก จึงเลือกเฉพาะหัวข้อเนื้อหาทางการเมืองที่เด่น ๆ เท่านั้น

4. ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยอ่านหนังสือที่กำหนดเป็นตัวอย่างประชากร ในการวิจัยทั้งหมดด้วยตัวเอง ถึงแม้จะพยายามควบคุมตัวแปรต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในขณะอ่าน เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือแต่ละเล่ม เช่น ความแน่นอนทรงของการวินิจฉัย และสภาพทาง อารมณ์ เป็นต้น แล้วก็ตาม ก็ไม่ว่าจะควบคุมตัวแปรต่าง ๆ ได้ทั้งหมด

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงขอบเขต และประเภทของหนังสือที่จะเป็นประโยชน์ต่อห้องสมุดในการจัดหาหนังสือเกี่ยวกับการเมืองที่จัดพิมพ์ในระยะเวลาดังกล่าว
2. เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าของผู้อ่าน ทำให้ทราบถึงขอบเขตของหนังสือและเลือกหนังสืออ่านได้ตามความสนใจ
3. เป็นการรวบรวมบรรณานุกรมหนังสือเกี่ยวกับการเมืองในช่วงเวลาดังแต่ วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ถึง วันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2516
4. ทำให้เห็นแนวโน้มที่เกี่ยวกับความคิดเห็นในศาลากลางเมืองหลังวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ซึ่งออกมาในรูปหนังสือ
5. ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแบบฉบับในการวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือซึ่งเป็นแนวทางใหม่การศึกษาวิจัยเรื่องอื่น ๆ อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้นต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินงานเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดกระบวนการไว้เป็นลำดับขั้นดังนี้

1. ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับการจัดพิมพ์หนังสือ จากบทความวารสาร หนังสือพิมพ์ หนังสือ เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรวิจัยนี้

2. สํารวจหนังสือเกี่ยวกับการเมืองจากหอสมุดคณะรัฐศาสตร์ หอสมุดคณะนิติศาสตร์ หอสมุดคณะครุศาสตร์ และหอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดคณะรัฐศาสตร์ และหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร) สำนักบรรณารักษ์ การพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และหอสมุดแห่งชาติ และสํารวจหนังสือเกี่ยวกับการเมืองจากรานจำหน่ายหนังสือไคแกราน คึกฉิตสยาม ดวงกลม สยามปริทัศน์ แพร่พิทยา โอเคียนส์ไตร์ รวมสาส์น คลังวิทยา วันทิพย์ รวมทั้งสํารวจจากแผงหนังสือในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และแผงหนังสือที่สนามหลวง การสํารวจหนังสือครั้งนี้เพื่อรวบรวมบรรณานุกรมและชื่อหนังสือบางเล่มที่ไม่มีในหอสมุดดังกล่าว

3. คัดเลือกหนังสือเกี่ยวกับ ทฤษฎี อุดมการ ปรัชญา และแนวความคิดทางการเมือง ของลัทธิการเมืองต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นตัวอย่างประชากรสำหรับการวิเคราะห์เนื้อหา

4. สร้างตารางวิเคราะห์เนื้อหา โดยศึกษาขอบเขตของลัทธิการเมือง ตลอดจนทฤษฎี อุดมการ ปรัชญา และแนวความคิดของลัทธิการเมืองต่าง ๆ จากหนังสือทางรัฐศาสตร์ ซึ่งแต่งโดยผู้ทรงคุณวุฒิในมหาวิทยาลัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างตารางวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำตารางวิเคราะห์เนื้อหาไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแก้ไขให้ถูกต้อง และนำไปให้ผู้อ่านจำนวน 5 คน อ่านและวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือเล่มเดียวกัน แล้วนำผลสรุปที่ได้จากตารางวิเคราะห์เนื้อหาไปแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้ตารางวิเคราะห์ที่จัดทำขึ้นรัดกุม และเหมาะสมยิ่งขึ้น จากนั้นผู้วิจัยได้อ่าน และวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือจำนวน 94 เล่มด้วยตัวเอง

5. การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล หลังจากที่ได้ผู้วิจัยได้อ่านและวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือทุกเล่มแล้ว จึงนำตารางวิเคราะห์ทั้งหมดมาสรุปด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ย และคิดเป็นร้อยละ

ศัพท์เฉพาะ เรื่องและคำจำกัดความ

การเมือง : หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎี อุดมการณ์ ปรัชญา และความคิดทางการเมือง
2. สถาบันทางการเมือง
3. กฎหมายสาธารณะ
4. พลังการเมือง
5. รัฐประศาสนศาสตร์
6. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
7. การปกครองเปรียบเทียบ

หนังสือเกี่ยวกับการเมือง : หมายถึง หนังสือภาษาไทยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ จากขอบเขตของการเมืองสากล

หัวข้อเนื้อหาทางการเมือง : หมายถึง เนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ ทฤษฎี ปรัชญา และแนวความคิดของอหิการเมือง 4 ลัทธิ คือ ลัทธิประชาธิปไตย ลัทธิฟาสซิสต์ ลัทธิสังคมนิยม และลัทธิคอมมิวนิสต์

ตารางวิเคราะห์ : หมายถึง มีผู้ช่วยเนื้อหาทางการเมือง 41 ข้อ ที่ตั้งเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือเกี่ยวกับการเมืองที่จัดพิมพ์ขึ้นระหว่างวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ถึงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 โดยสร้างจากขอบเขตและเนื้อหาของอหิการเมืองทั้ง 4 ลัทธิ ที่มีกล่าวไว้ในหนังสือทางรัฐศาสตร์ที่เขียนโดยผู้ทรงคุณวุฒิ หัวข้อเนื้อหาทางการเมืองแบ่งออกเป็น 4 ตอน รวมจำนวนหัวข้อเนื้อหา 41 ข้อ คือ ตอนที่ 1 เป็นลัทธิประชาธิปไตย จำนวน 11 ข้อ ตอนที่ 2 เป็นลัทธิฟาสซิสต์ 3 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นลัทธิสังคมนิยม 6 ข้อ และตอนที่ 4 เป็น

ลัทธิคอมมิวนิสต์ 15 ข้อ ตารางวิเคราะห์หมซงแดง รอยคะแนน (Tally) ตามจำนวนครั้งที่เนื้อหาทางการ เมืองปรากฏในหนังสือ และรวมรอยคะแนน แต่ละหัวข้อเนื้อหาเป็นความถี่ของเนื้อหา นั้น ตารางวิเคราะห์จะบอกชื่อผู้แต่ง ผู้แปล ชื่อหนังสือ ผู้จัดพิมพ์ ครั้งที่พิมพ์ สถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์ ปีที่พิมพ์ จำนวนหน้า และราคา โดยใช้ตารางวิเคราะห์หนึ่งฉบับต่อหนังสือ 1 เล่ม

ทฤษฎีการเมือง : หมายถึงทัศนะหรือแนวความคิดที่คิดว่าดีและถูกต้อง เกี่ยวกับการจัดโครงสร้างทางการเมือง

อุดมการณ์ทางการเมือง : หมายถึงความเชื่อและความคิดที่มีผลในการยึดถือและเป็นพลังผลักดันในการกระทำทางการเมือง

ปรัชญาทางการเมือง : หมายถึงหลักจริยธรรม หลักการ และเหตุผลที่ถูกต้อง และมีคุณธรรม ซึ่งเป็นรากฐานของระบบการเมืองแต่ละลัทธิ

ความคิดทางการเมือง : หมายถึงความคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับการเมืองอย่างกว้าง ๆ

ลัทธิการเมือง : หมายถึงทฤษฎีทางการเมือง อุดมการณ์ทางการเมือง ปรัชญาทางการเมือง และความคิดทางการเมืองที่มีลักษณะเป็นแบบแผนของมนุษย์ในรัฐ ในภาพพจน์ของรัฐ และชีวิตที่เล็ก

ผู้แต่งที่เป็นนักวิชาการ : หมายถึงผู้แต่งหนังสือทางการเมืองที่เป็นอาจารย์ประจำ หรืออาจารย์พิเศษที่สอนในมหาวิทยาลัย หรือผู้ที่เป็นข้าราชการที่มีความรู้ทางการเมือง และหมายรวมถึงผู้ที่ทรงคุณวุฒิ

ผู้แต่งที่ไม่ใช่นักวิชาการ : หมายถึงผู้แต่งหนังสือทางการเมือง ที่ เป็นนักเขียน นักหนังสือพิมพ์ นิสิต นักศึกษา และประชาชนที่ไม่ใช่นักวิชาการ

หนังสือแปล : หมายถึงหนังสือทางการ เมืองที่แต่งเป็นชาวต่างประเทศและมีผู้แปลหรือเรียบเรียงถอดความเป็นภาษาไทย

ลัทธิประชาธิปไตย : หมายถึง ทฤษฎีการเมือง การปกครองที่ประชาชนมีอำนาจสูงสุดใน การปกครองประเทศ ซึ่งอาจจะ เป็นทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้ ซึ่งเรียกได้ว่า เป็นการปกครองของประชาชนโดยประชาชน เพื่อประชาชน โดยเน้นเรื่องความเสมอภาค เปิดโอกาสเท่า ๆ กันให้ทุกคน ในที่นี้หมายรวมถึงลัทธิเสรีประชาธิปไตยด้วย

ลัทธิฟาสซิสต์ : หมายถึงทฤษฎีการเมืองที่นิยมใช้อำนาจที่เด็ดขาด โดยสร้างองค์การทางการปกครองที่เป็นเผด็จการ มีรัฐบาลที่ใช้อำนาจอย่างเด็ดขาด โครงสร้างและความเป็นแผนของสังคมวางอยู่บนรากฐานของการบังคับใช้อำนาจอย่างเต็มที่

ลัทธิสังคมนิยม : หมายถึง ทฤษฎีทางการเมือง และเศรษฐกิจที่มุ่งให้รัฐบาลเข้าทำเป็น การควบคุมกิจกรรมเศรษฐกิจของประเทศบางอย่างที่มีความจำเป็นต่อความมั่นคงของ ประเทศ หรือจำเป็นแก่การครองชีพของคนส่วนใหญ่ เพื่อป้องกันมิให้ชนชั้นหรือ ผู้ที่แข็งแรงกว่าเอาเปรียบชนชั้นที่ยากจน และเพื่อก่อให้เกิดสภาพความรวมมอดกันมากกว่าการแข่งขันกัน ในขณะที่เดียวกันประชาชนยังมีสิทธิเสรีภาพ ความหลักการของลัทธิประชาธิปไตย จึงเรียกได้ว่า เป็นลัทธิสังคมนิยมประชาธิปไตย แต่ฝ่ายคอมมิวนิสต์เรียกอีกชื่อว่า เป็นลัทธิสังคมนิยมแบบเหอเผิ่น

ลัทธิคอมมิวนิสต์ : หมายถึงลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจที่คิดค้นโดย คาร์ล มาร์กซ และ เฟรเดอริค เองเงิลส์ ทั้ง วิ.ไอ.เลนินนำมาใช้ปฏิบัติ และโจเซฟ สตาลินมีส่วนแก้ไข หรือเรียกได้ว่า เป็นลัทธิ มาร์กซิสต์ - เลนินนิสต์ - สตาลินนิสต์ และเรียกได้ว่าเป็น ลัทธิสังคมนิยมแบบวิทยาศาสตร์ ลัทธิคอมมิวนิสต์ นิยมการปกครองสังคมนิยมพรรคเดียว เป็นผู้ทรงไว้ซึ่งสิทธิและอำนาจเด็ดขาดในการปกครอง มีรัฐบาลภายใต้พรรคคอมมิวนิสต์พรรคเดียวเท่านั้น เป็นผู้ควบคุมการ เมืองและเศรษฐกิจของชาติ โดย ชักชวนที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือปัจจัยการผลิต